

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Erik Nyberg

Fel i häst enligt konsumentköplagen

- Med fokus på ryggsproblem och lynnesfel

LAGF03 Rättsvetenskaplig uppsats

Kandidatuppsats på juristprogrammet
15 högskolepoäng

Handledare: David Dryselius

Termin: VT 20

Innehållsförteckning

SUMMARY	4
SAMMANFATTNING	5
FÖRKORTNINGAR	6
1 INLEDNING	7
1.1 Introduktion	7
1.2 Syfte	8
1.3 Avgränsning	9
1.4 Teori och metod	10
1.5 Material	10
1.6 Forskningsläge	11
1.7 Disposition	11
2 KONSUMENTKÖPLAGENS TILLÄMPNING	12
2.1 Tillämpningsområde	12
2.2 Riskens övergång	13
2.3 Vanliga fel hos hästar	15
2.4 Fel i vara	16
2.5 Befintligt skick	18
2.6 Säljarens upplysningsplikt	18
2.7 Köparens befogade förväntningar	19
2.8 Köparens undersökningsplikt	20
2.9 Presumtionsregeln	21
3 VAD HÄNDER EFTER ETT KONSTATERAT FEL?	24
3.1 Påföljder vid fel	24
3.2 Skadestånd	27
4 SLUTSATS	30

KÄLLFÖRTECKNING	32
Offentligt tryck	32
EU	32
Propositioner	32
Betänkanden	32
Motioner	33
Kommittédirektiv	33
Praxis	33
Högsta domstolen	33
Hovrätt	34
Tingsrätt	34
Litteratur	34
Elektroniska källor	35

Summary

Sweden is a country in which the horse business is of considerable size.

This means that many, both people and horses, are affected by the current legislation. This has been the object of widespread criticism as signs show it may have an inhibitory effect on the trade and industry. To buy a horse as a consumer means that the same legislation is applicable as when purchasing a toaster, the Consumer Sales Act. There are clear indications that this is not working very well and that a horse as item of trade substantially differ from other types of non-living trading goods.

In order to determine whether a horse is afflicted with a fault according to the sales act a couple of circumstances need to be regarded. What the parties of the deal have agreed upon, what the buyer's fair expectations where, if the buyer had complained in the accepted time and so on. Once we have concluded that the horse indeed is vitiated with a fault, a number of different sanctions are applicable such as remedial, reduction in price, redelivery, termination of the contract and compensation for damages and expenses the buyer has suffered.

I have concluded that the very purpose of the Consumer Sales Act, which aims to equalize the relationship between the parties, is not well suited for the horse industry. I believe that the way the sales act determines a fault in a certain ware is not well applicable for a living creature such as a horse. This means that the different rights a consumer have puts a seller in a difficult spot. A seller has, if the buyer complains within six months, the burden of proof similar to that of a warranty. In case of a termination of the contract the seller may have to take back a horse in a worse condition than when it was sold as well as paying compensation for the damages of the buyer. For a small-scale horse breeder, or other kind of seller, the current legislation can therefore be very burdensome.

Sammanfattning

Sverige är ett land där hästnäringen är stor vilket innebär att många, både människor och hästar, berörs av lagstiftningen på området. Lagstiftningen har blivit föremål för kritik då den anses ha en negativ inverkan på näringen och där med hämmande för branschens utveckling. Att köpa en häst som konsument innebär att samma lagstiftning som vid köp av en brödrost blir tillämplig, konsumentköplagen. Det finns tydliga indikationer på att detta inte fungerar tillfredställande och att en häst som vara skiljer sig väsentligt från andra typer av icke levande varor.

För att avgöra om en såld häst är behäftad med fel enligt konsumentköplagens regler måste en rad omständigheter tas i beaktande. Vad parterna har avtalat, vad köparen hade för befogade förväntningar, om köparen reklamerat i tid och så vidare. Vid ett konstaterat fel blir olika påföljder aktuella så som avhjälpande, prisavdrag, omleverans, hävning samt skadestånd.

Jag har kommit fram till att konsumentköplagens syfte, genom att stärka konsumentens rättigheter och därmed utjämna parternas olika förhållanden, inte är väl anpassat för hästbranschen. Jag anser även att felbegreppet som sådant inte är väl anpassat för levande djur med hänsyn till att de är föränderliga varor. Som en följd innebär detta att de olika rättigheter som en konsument åtnjuter av lagen försätter en säljare i en svår sits. En säljare har, om köparen reklamerar inom sex månader, en garantiliknande bevisbörda. Den riskerar om köpet hävs att få tillbaka en häst i sämre skick samt betala ersättning för köparens eventuella utgifter. För en uppfödare eller annan typ av säljare som bedriver en småskalig verksamhet kan nuvarande lagstiftning bli mycket belastande.

Förkortningar

Europeiska gemenskapen – EG

Europeiska unionen – EU

Direktiv - Dir

Hovrätt – HovR

Konsumentköplagen (1990:932) – KkL

Konsumenttjänstlagen (1985:716) - KtjL

Köplagen (1990:931) – KöpL

Nytt juridiskt arkiv (domar från Högsta domstolen) – NJA

Proposition – Prop

Rådets direktiv 1999/44/EG – Konsumentköpsdirektivet

Statens offentliga utredningar – SOU

1 Inledning

1.1 Introduktion

Enligt de senaste siffrorna avseende svensk hästnäring fanns det år 2018 ungefär 355 500 hästar i Sverige, något som gör landet till ett av de hästtätaste länderna i Europa. Cirka 17 000 helårssysselsättningar skapas av hästnäringen och hästnäringens bidrag till bruttonationalprodukt beräknas vara 22 miljarder svenska kronor. Hästnäringen är alltså en viktig aktör i den svenska samhällsekonomin.¹

I oktober 2017 inlämnades en motion av Cecilia Widegren och John Widegren som föregicks av en motion med samma syfte, att förmå riksdagen att undanta levande djur från konsumentköplagen². Huvudsakligt fokus låg på svenska hästuppfödarens rättsliga läge vid försäljning av hästar. Författarna hävdar i motionen att svenska hästuppfödare ofta hamnar i ett oproportionerligt underläge då försäljning av häst ofta görs inom ramen av näringsverksamhet samtidigt som köpare agerar i hobbyverksamhet. Detta innebär att konsumentköplagen blir tillämplig vilket leder till att många uppfödare är tveksamma till att sälja till privatpersoner, något som hämmar marknaden. Skulle denna trend fortsätta menar författarna att det kan få långtgående konsekvenser så som minskat landsbygdsföretagande och förlorade arbetstillfällen.³ Motionerna som lämnats till riksdagen står inte

¹ Tobias Heldt, Zuzana Macuchova, Omar Alnyme och Hans Andersson:

”Samhällsekonomiska effekter av hästnäringen”, Lantbrukarnas Riksförbund, <<https://www.lrf.se/om-lrf/organisation/branschavdelningar/lrfhast/aktuellt-fran-lrf-hast/hastnaringen-i-siffror--nu-har-vi-verktyget/>>, besökt 2020-04-15. S.12 ff, 21 ff.

² Se motion 2017/18:2811 och motion 2016/17:2483

³ Se motion 2017/18:2811 s. 1 f.

ensamma om att åberopa en lagändring på området, bland annat Centerpartiet önskar en ändring genom EU.⁴

Konsumenttjänstlagen är tillämplig vid avtal om tjänster som en näringsidkare utför åt en konsument, 1 § KtjL. I paragrafens första och tredje punkt undantas levande djur från lagens tillämpningsområde. Som skäl anges att det inte skulle vara lämpligt att tillämpa konsumenttjänstlagen vid fall så som veterinärmedicinskt arbete såväl som skötsel av djur.⁵ Ett liknande undantag inte finns vad gäller konsumentköplagen, faktum är att ett eventuellt undantag av levande djur inte nämns i propositionen.⁶

I tidigare nämnda proposition hävdar författarna att det finns ett behov av att i konsumentköplagen, likt konsumenttjänstlagen, undanta levande djur från dess tillämpningsområde. Riksdagen tillkännagav att regeringen skulle, med anledning av motionen och vad som framkommit, både nationellt som på EU-nivå initiera överväganden gällande reglerna i konsumentköplagen för levande djur.⁷

1.2 Syfte

Konsumentköplagen är skriven för konsumentköp av mer eller mindre alla lösa saker, varor. Det är dock uppenbart att olika varor skiljer sig åt avsevärt. Min mening är att den skillnaden aldrig blir så påtaglig som när man pratar om levande djur kontra ett livlöst föremål. Med hänsyn till kritik mot nuvarande rättsläge och begäran om lagändring syftar uppsatsen till att undersöka rådande rättsläge i Sverige. Jag kommer med ett kritiskt

⁴ Fredrick Federley: ”En häst ska inte likställas med en brödrost”, Centerpartiet Halland, 2017-10-19, <<https://www.centerpartiet.se/lokal/halland/startside/nyheter/nyheter/2017-10-19-fredrick-federley--en-hast-ska-inte-likstallas-med-en-brodrost>>, besökt 2020-04-21 och Motion 2017/18:2936.

⁵ Prop 1984/85:110 s. 34.

⁶ Prop 1989/90.

⁷ Se motion 2017/18:2811 s. 4.

perspektiv granska nuvarande lagstiftning, eventuella tillämpningsproblem och huruvida den kan anses vara väl lämpad för köp av hästar. Utöver en kritisk analys eftersträvar jag att besvara följande frågeställningar:

- Finns det behov av konsumentskydd vid köp av häst?
- Är konsumentköplagens bestämmelser om fel i vara lämpligt utformade för köp av häst?
- När föreligger det ett köprättsligt fel i häst?
- Vilka påföljder aktualiseras vid ett konstaterat köprättsligt fel?

1.3 Avgränsning

Uppsatsen får en naturlig avgränsning genom dess syfte men det finns ändå ett visst behov av ytterligare avgränsningar. Jag har valt att göra detta genom att begränsa uppsatsen till att utreda rättsläget gällande konsumentköplagens bestämmelser om fel vid köp av häst och dess påföljder. Jag kommer endast kort presentera rådighetsfel och rättsliga fel då dessa inte är en del av uppsatsens syfte. Eftersom konsumentköplagen är tvingande till sin karaktär blir problematiken mest framträdande här. Vissa delar av uppsatsen kan med fördel fördjupas avsevärt, exempelvis påföljder vid fel i vara. Uppsatsens omfattning tillåter dock inte djupare redogörelse och med hänsyn till att bibehålla en helhetsbild över problematiken har jag valt att beröra vissa områden mer översiktligt. Uppsatsens ringa omfattning innebär även att veterinärbesiktningen och veterinärers betydelse i en tvist inte har behandlats alls. Uppsatsen berör enbart köp av häst i rådande rättsläge samt redogör endast för bestämmelser i KkL i den mån de är relevanta för uppsatsens syfte och dess frågeställningar.

I och med att EU antagit det så kallade varudirektivet⁸ har regeringen initierat en utredning för en eventuell ändring av konsumenträttens reglering

⁸ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/771 av den 20 maj 2019 om vissa aspekter på avtal om försäljning av varor, om ändring av förordning (EU) 2017/2394 och direktiv 2009/22/EG samt om upphävande av direktiv 1999/44/EG.

av handel med levande djur.⁹ Vilket utfall detta medför ännu är ovisst. Därför har jag valt att avgränsa uppsatsen till att fokusera på rättsläget som det ser ut idag.

1.4 Teori och metod

För att uppfylla uppsatsens syfte och frågeställningar har jag valt att metodiskt granska och redogöra för gällande rätt genom både rättsdogmatisk och rättsanalytisk metod. Den rättsanalytiska metoden har möjliggjort för att beakta andra källor än de formella rättskällorna lagstiftning, förarbeten, prejudikat och juridisk doktrin.¹⁰ Resultatet av analys enligt den rättsdogmatiska metoden är att betrakta som *de lege lata*.¹¹ I samband med detta har jag genomgående bearbetat gällande rätt, lyft fram aspekter jag anser vara av vikt samt i viss mån kommenterat dem där jag funnit att det medför nytta. Jag har använt mig av fiktiva exempel för att särskilt belysa en problematik eller uppmärksamma läsaren på detaljer. Avslutningsvis har jag i en analyserande del diskuterat och behandlat lagstiftningen enligt mina egna åsikter och slutsatser i ämnet.

1.5 Material

Materialet som använts för uppsatsen har bestått av juridisk litteratur på konsumenträttens område samt litteratur som inriktar sig specifikt på hästbranschens förhållande till lagen. Förarbeten till lagen har i stor utsträckning använts för att utröna hur lagstiftaren ansåg att lagen ska tillämpas och dess bakomliggande syfte har till stor del legat till grund för min analys. Viss praxis har använts där det varit nödvändigt, främst för att visa på tillämpningen av rätten i konkreta fall samt hur rätten bör tolkas. I brist på fall från Högsta domstolen består denna praxis av hovrättsdomar

⁹ Dir. 2019:45 s. 5.

¹⁰ Nääv & Zamboni (red), (2018), Juridisk metodlära, s. 28 f.

¹¹ Olsen (2004) s.115f.

såväl som tingsrättsdomar. Trots att dessa domar inte har samma rättskällevärde som domar från Högsta domstolen bidrar de med viss indikation på domstolarnas tolkning av lagen. För att konkretisera vissa aspekter har jag även valt att använda elektroniska källor så som artiklar och undersökningar för att utröna olika parter rättsliga ställningstaganden eller åsikter. Dessa har dock inte legat till grund för några slutsatser.

1.6 Forskningsläge

Forskningsläget på området är relativt sparsamt. Advokat Lars Deckeman har skrivit boken ”Hästen, samhället och lagen”. Denna utgavs dock 1994 vilken innebär att hänsyn måste tas till källans ålder. Utöver detta finns det ingen forskning som specifikt inriktar sig på köp av hästar, information och material får därför hämtas från forskning på konsumenträttens område i stort. Denna är väl bearbetad av bland annat Torgny Håstad, Johnny Herre och Jan Ramberg, vilka jag har dragit mycket lärdom av för denna uppsats.

1.7 Disposition

Uppsatsen består av fyra kapitel, inklusive det inledande kapitlet (1). I kapitel (2) redogör jag för konsumentköplagens bestämmelser som aktualiseras när en köpare hävdar fel i vara. I samband med detta följer ett avsnitt om vanliga fel och problem med hästar för att du som läsare ska förstå vilka typer av fel det kan röra sig om. Efter detta följer kapitel (3) som redogör för olika påföljder som kan aktualiseras vid ett konstaterat fel. Uppsatsen avslutas med kapitel (4) som är en analyserande del där jag diskuterar och bearbetar min syn på gällande rätt och det behandlade materialet.

2 Konsumentköplagens tillämpning

2.1 Tillämpningsområde

I dagsläget regleras konsumenters köp av hästar, och djur i allmänhet, av samma regler som vid köp av en lampa genom konsumentköplagen. Lagen är skriven för att fungera vid köp av, med några få undantag, alla lösa saker inklusive hästar.¹² KkL blir tillämplig vid konsumentförhållanden genom 4 § KöpL och 1 § KkL. D är tvingande till sin karaktär till skillnad från KöpL¹³, 3 § KkL. Det vill säga, parterna kan inte vid köpets ingående giltigt avtala mot vad lagen föreskriver.

Tillämpningsområdet blir således när en näringsidkare säljer lösa saker till en konsument, alternativt att en privatperson använder en näringsidkare som mellanhand, 1 § KkL. Med konsument avses en fysisk person som handlar huvudsakligen för ändamål som faller utanför näringsverksamhet. Ett bolag kan alltså aldrig vara en konsument. Med näringsidkare menas en fysisk eller juridisk person som handlar för ändamål som har samband med den egna näringsverksamheten. Något som i praktiken kan skapa svårigheter är när en fysisk persons näringsverksamhet är nära sammankopplad med personens privatliv. Exempelvis att en person som säljer hästar genom näringsverksamhet också har någon form av hästsport som hobby. Skulle personen sälja en häst som den äger privat kan det resultera i ett gränsdragningsproblem. Enligt förarbeten till lagen ska KkL inte tillämpas när en näringsidkare agerar som privatperson. Vi kan liksom tänka oss att en person köper en häst som ska användas för både enskilt ändamål samt näringsverksamhet. Förarbetena säger i detta fall att man ska se till den huvudsakliga användningen. Vid tvist blir det slutligen en domstol som

¹² Prop 1989/90:89 s. 59.

¹³ Se 3 § KöpL.

avgör, där är utgångspunkten den enskilde köparens avsikt med köpet som är avgörande.¹⁴ I ett mål från hovrätten västra Sverige kom rätten fram till att en person som sålt en häst hade gjort detta inom ramen för sin näringsverksamhet. Betydelsefullt i bedömningen syntes ha varit att personen i egenskap av näringsidkare sålt hästar inom ramen för verksamheten vilket gett köparen fog för att anta att denne handlat med en näringsidkare.¹⁵

I ett fall från HD och ett från HovR har domstolarna kommit fram till en annan slutsats huruvida försäljning av häst ska anses ha skett inom ramen för näringsverksamhet eller inte. Att en person bedriver näringsverksamhet med hästar verkar inte tvunget innebära att försäljningen ska ses som en del i näringsverksamheten. I båda dessa fall gick inte säljarens näringsverksamhet ut på att sälja hästar utan verksamhetens inriktning hade annan form, bland annat turridding. I båda dess fall ansåg domstolen att försäljningen hade närmre anknytning till säljarnas privatliv än näringsverksamhet, varför KkL inte var tillämplig.¹⁶ Det verkar därför vara så att det inte räcker med att en näringsidkare sysslar med hästar inom ramen för sin näringsverksamhet för att säljaren ska anses ha agerat som näringsidkare. Den faktiska inriktningen för näringsverksamheten är betydelsefull för köparens förväntningar.

2.2 Riskens övergång

Riskens övergång följer av att hästen blir överlämnad från säljare till köpare, 8 § KkL. För att en felbedömning ska äga rum måste risken för hästen ha gått över på köparen. Huvudregeln är att om inget annat följer av avtalet ska hästen finnas tillgänglig för avhämtning där säljaren har sitt affärsställe, 4 § KkL. Säljaren har därför ingen skyldighet att anordna och genomföra

¹⁴ Prop. 1989/90:89 s. 60.

¹⁵ Hovrätten för västra Sverige, dom 2009-01-26, mål T 4358-00.

¹⁶ NJA 2018 s. 866 (p.13-20) och Svea Hovrätt, dom 2017- 02-10, mål T 4012-16 s. 4f.

avlämnning genom transport. En vara anses avlämnad när den har överlämnats till köparen. Har parterna avtalat om en viss tid för köparen att hämta hästen men denna försummar det och hästen därefter skadar sig står dessa skador säljaren till last, även om inget fel förelåg vid avtalsslutet, 20 § KkL.

I propositionen anges att när det gäller större föremål, exempelvis där en säljare hjälper köparen att lasta ett föremål i transport eller bil, sker riskens övergång när varan är lastad. Vid fall där köparen hämtar hästen hos säljaren övergår risken i regel när hästens sista ben beträder transportfordonet.¹⁷ Har parterna kommit överens om att säljaren ska ombesörja transport av hästen övergår risken när hästen har tagits om hand av köparen eller på annat sätt har avlämnats till denne, till exempel då säljaren lämnar en vara i köparens trädgård efter överenskommelse.¹⁸ Rimligtvis torde en häst anses överlämnad till köparen om parterna avtalat att säljaren ska transportera hästen och placera den i en box i enlighet med köparens instruktioner. I detta fall sker riskens övergång när hästens sista ben lämnar transportfordonet.¹⁹

Om ett fel fanns vid köpets ingående men inte visat sig förrän riskens övergång har säljaren att svara för detta, 20 § KkL. Felbedömningen ska ta sikte på förhållandena vid avlämningstillfället. Detta innebär att säljaren kan få bära ansvar för skador som visar sig lång tid efter köpet.²⁰ Högsta domstolen har uttalat att ett fel kan föreligga vid avlämningstillfället för genetiska defekter och sjukdomar som ännu inte visat sig.²¹

¹⁷ Deckeman (1994) s. 24.

¹⁸ Prop. 1989/90:89 s. 70.

¹⁹ Deckeman (1994) s. 24.

²⁰ Reklamationsfristen är 3 år enligt KkL 23 §.

²¹ NJA 1989 s. 156.

2.3 Vanliga fel hos hästar

Som vanliga fel hos hästar finner vi kvarka²², vävning²³, olika slags hältor, ryggproblem²⁴, röntgenavvikelser så som artros, benpålagringar, lösa benbitar och osteochondros²⁵.

Ryggproblem är något som ofta orsakar problem hos ridhästar.²⁶ Kissing spines, eller intilliggande tornutskott, behöver inte nödvändigtvis vara av betydelse, så kallad klinisk relevans. Det är inte helt klarlagt hur skadan uppkommer. En mindre studie har visat att det kan utvecklas under hästens liv, samtidigt som många hävdar att det är nedärvt.²⁷

Spondylos är en annan typ av ryggproblem som kan drabba hästar. Det är ett tillstånd där benpålagringar utvecklas mellan ryggkotornas leder. Spondylos kan utvecklas både med eller utan kliniska tecken. Huruvida hästen uppvisar tecken eller inte kan bero på de fysiska kraven som ställs på den.²⁸ Det är därför möjligt att säljaren är omedveten om hästens åkomma och att detta inte upptäcks förrän den nya ryttaren ställer högre krav på dess prestation.

En speciell av fel hos hästar är lynnesfel, en samlingsterm för en rad olika fel så som istadighet, folkilskhet (exempelvis att hästen sparkar eller biter

²² Luftvägssjukdom som ofta förknippas med feber, kan medföra sväljningssvårigheter. Kan kräva kirurgiskt ingrepp. Många gånger kvarstår infektionen utan symptom. Se statens veterinärmedicinska anstalt: Kvarka hos häst, 2020-04-01, <<https://www.sva.se/djurhalsa/djursjukdomar-a-o/kvarka-hos-hast/>>, besökt 2020-04-27.

²³ Hästen gungar från sida till sida med den främre delen av sin kropp. Ofta ett tecken på att hästen inte mår bra. Se Julia Ström: "Hur kan förekomsten av vävning hos häst minskas då stereotypin redan är utvecklad?", <<https://hastnaringen.se/app/uploads/sites/3/2017/10/julia-strom-2016.pdf>>, s. 3, besökt 2020-05-07.

²⁴ Exempelvis "kissing spines" som är intilliggande tornutskott, spondylos.

²⁵ Jordbruksverket, Hästar och konsumentköplagen, slutrapport, s. 29.

²⁶ Jordbruksverket, Hästar och konsumentköplagen, slutrapport, s. 29.

²⁷ Butler m.fl. (2017) s. 587 ff.

²⁸ Butler m.fl. (2017) s. 587 ff.

mot människor), vägran att gå framåt på ryttarens kommando och så vidare. Det är en typ av fel som inte är ett fysiskt sådant utan beror istället på hästens psyke. Det är vanligt att köpare försöker göra gällande lynnesfel. Trots detta är det sannolikt ett ovanligt fel. Det kan förklaras av att den nya ryttaren helt enkelt inte klarar av att hantera hästen eller inte är samstämmig med den. Av denna anledning är det naturligtvis av stor vikt att köparen innan ett köpeavtal ingås noggrant undersöker hästen inte bara vad gäller faktiska fysiska fel utan också säkerställer att hästens eventuella nya ryttare kan hantera hästen på ett bra sätt. Det är inte ovanligt att en ny ryttares otillräckliga hantering av hästen kan framkalla istadighet som många gånger kan liknas vid lynnesfel.²⁹ Det bör påpekas att definitionen av lynnesfel är bred och innefattar det mesta som avviker från ett önskvärt beteende hos hästen, vilket i sig kan variera från person till person. Lynnesfel är med beaktande av detta svårt att bedöma. Exempelvis kan vissa ryttare uppskatta att en häst är som är relativt het och framåt, medan andra upplever att de inte har kontroll och att den känns otrygg att rida på.

2.4 Fel i vara

Vad som anses med ”fel i vara” finner vi i 16 - 21 a §§ KkL. Utgångspunkten ges uttryck för i 16 § st 1, det vill säga avtalet. Varan, i detta fall hästen, ska överensstämma med vad som avtalats i fråga om kvalitet, art samt andra egenskaper. I den mån det inte reglerats genom avtal ger paragrafens andra stycke vissa grundläggande krav. Bland annat ska hästen vara ägnad åt det särskilda ändamål köparen avsåg för hästen och den ska stämma överens med säljarens beskrivning. Strider hästens egenskaper mot det ovan angivna föreligger ett fel. Om säljaren underlåtit att upplysa köparen om väsentliga förhållanden beträffande varan föreligger fel. Slutligen kan ett fel föreligga om hästen avviker från vad köparen haft fog att förutsätta. Enligt propositionen till konsumentköplagen kan det röra sig

²⁹ Deckeman (1994) s. 11–12.

om fall där köparen har en grundad anledning att utgå från att säljaren upplyser om förhållanden som kan inverka på köpet.³⁰

Det finns tre olika sorters fel som kan aktualiseras vid köp av häst. Framförallt faktiska fel är vanliga, det vill säga fel i varans fysiska skick³¹, exempelvis om den köpta hästen är halt.

Rådighetsfel är en typ av fel som föreligger om köparen på grund av beslut av myndighet, föreskrift i författning eller andra liknande omständigheter inte kan använda hästen på det sätt köparen hade fog att förutsätta vid köpet.³²

Slutligen finns kategorin rättsliga fel. Dessa föreligger när en tredje man i strid mot köpeavtalet kan göra gällande äganderätt, panträtt eller liknande.³³

För att ett faktiskt fel i häst ska anses utgöra fel i köprättslig mening krävs klinisk relevans. Med det avses att symptomen köparen åberopar som fel ska böttna i en diagnos.³⁴ Diagnosen som åberopas ska alltså ha kausalitet med de problem som är grund för påföljd. Hovrätten har uttalat att endast det faktum att en häst lider av kissing spines inte innebär att ett köprättsligt fel föreligger. För att ett köprättsligt fel ska föreligga måste diagnosen ha klinisk relevans, felet måste vara smärtutlösande och på så vis orsaka ett visst beteende i hästen. För att endast anlag för kissing spines ska anses som fel i köprättslig mening måste i det enskilda fallet göras en utredning som

³⁰ Prop. 1989/90:89 s. 100.

³¹ Håstad (2009) s. 72.

³² Håstad (2009) s. 133. Se även NJA 1938 s. 318 där domstolen ansåg fel föreligga i en 11-årig travhäst som enligt säljarens instruktioner skulle kunna tävla tills den var 14. Detta gick dock ej på grund av regler som ändrats innan köpeavtal som innebar att travhästar inte fick tävla när de var äldre än 12 år.

³³ Håstad (2009) s. 143.

³⁴ Uppsala tingsrätt, dom 2017-03-31, mål nr T 5515–16.

visar på en kvalificerad prognos att anlaget i framtiden kan komma att utlösa sådan smärta som kan sägas ha klinisk relevans.³⁵

2.5 Befintligt skick

En säljare kan välja att sälja en vara i ”befintligt skick” eller annat liknande förbehåll. Detta förhindrar dock inte en köpare att göra gällande fel i vara om hästen trots detta är i sämre skick än vad köparen haft fog att förutsätta med hänsyn till pris och övriga omständigheter, 17 § KkL. Eftersom lagen är tvingande till konsumentens förmån påverkar ett allmänt förbehåll inte köpeavtalets innebörd i den mån det strider mot 18 – 19 §§. Relevant i dessa är framförallt att ett allmänt förbehåll som ”befintligt skick” inte befriar säljaren från uppgifter som lämnats i marknadsföringen eller annars före köpet. Detta gäller dock inte om säljaren före köpet rättat uppgifterna på ett tydligt sätt. 17 § kan alltså inte läsas självständigt. Bestämmelsen korrelerar även tydligt med 16 §, det vill säga vad köparen har fog att förutsätta. Sammanfattningsvis landar vi i att säljaren svarar för vad köparen haft fog att förutsätta angående hästens skick i förhållande till pris och övriga omständigheter. Ett för säljaren giltigt förbehåll måste vara konkret och precisera i vilket avseende säljaren reserverar sig för varans skick.³⁶

2.6 Säljarens upplysningsplikt

Vid ett avtal om köp har säljaren upplysningsplikt. Enligt 16 § 3 st 2 p KkL föreligger fel om säljaren underlåtit att upplysa köparen om ett förhållande rörande varans egenskaper som han känt till eller borde känt till och som köparen med fog kunnat räkna med att bli upplyst om. Detta förutsätter att denna underlåtenhet inverkat på köpet, det vill säga att det skulle ha inverkat på köparens vilja att ingå ett köpeavtal. Detta stämmer överens med vad som sägs i 16 § 3 st 3 p om varan i något annat avseende avviker från vad

³⁵ Svea hovrätt, dom 2016-12-16, mål nr T 393–16.

³⁶ Prop. 1989/90:89 s. 101.

köparen med fog kunnat förutsätta. Enligt Håstad är skillnaden att punkt 2 avser det fall köparen haft fog att förutsätta att han skulle bli upplyst om att något saknades som han inte hade fog för att tro att det skulle finnas.³⁷ Vi kan tänka oss fallet att en häst har en skada som köparen med fog förutsätter inte finns, men att säljaren i ett sådant fall skulle ha upplyst om det, vilket säljaren inte gjort. I propositionen uttrycks att det inte spelar någon roll för felbedömningen huruvida säljaren faktiskt var medveten om felet överhuvudtaget.³⁸

2.7 Köparens befogade förväntningar

En vara anses felaktig om den på något vis inte stämmer överens med köparens befogade förväntningar, 16 § st 3 punkt 3. I förarbetena uttrycks detta som avvikelser från vad konsumenten haft skäl att räkna med utifrån de förutsättningar vid köpet som han haft till grund för sin bedömning. Som exempel anges varans yttre skick och utseende.³⁹ Departementschefen ansåg att denna regel skulle kunna tillämpas vid fall som när en köpare på grund av en säljares tystnad, och med hänsyn till vad säljaren borde känna till, har fog att förutsätta att varan har vissa egenskaper.⁴⁰ Säljaren kan, för att skydda sig mot en framtida tvist, vara tydlig med hästens skick och överlag sänka köparens befogade förväntningar. Detta innebär såklart en nackdel ur ett affärsmässigt perspektiv.

Här är det på sin plats att beröra begagnade varor. Köparen har allt som oftast ingen anledning att förvänta sig en vara i nyskick. Tvärtom bör köparen förvänta sig visst slitage. Det är dock tveksamt om en häst någonsin kan anses vara en ny vara, det ligger snarare närmre för handen att säga att man aldrig kan köpa en ny häst. En häst som är föremål för köp har alltid

³⁷ Håstad (2009) s. 236.

³⁸ Prop. 1989/90:89 s. 100.

³⁹ Prop. 1989/90:89 s. 100.

⁴⁰ Håstad (2009) s. 235.

haft ett tidigare liv, oavsett om det bara är uppfödaren som har varit dess tidigare ägare.⁴¹ Det bör påpekas att frågan om en häst någonsin kan anses som en ny vara har aldrig bedömts i praxis varför rättsläget ännu är oklart.

2.8 Köparens undersökningsplikt

Konsumentköplagen innehåller till skillnad från KöpL⁴² ingen lagstadgad undersökningsplikt för köpare och därför har en konsument som utgångspunkt ingen undersökningsplikt alls. Konsumenttjänstlagen innebär inom ramen för tjänster inget hinder för parterna att avtala om en undersökningsplikt för köparen.⁴³ Eftersom att denna frågan lämnats öppen av lagstiftaren torde det finnas visst utrymme för parterna att avtala om undersökningsplikt för köparen. I artikel 2.3 i konsumentköpsdirektivet stadgas att en konsument inte kan göra gällande fel som den kände till eller bort känna till vid avtalets ingående.⁴⁴ Lagstiftaren valde dock att inte införa detta i KkL. Konsumentutredningen ansåg att en sådan bestämmelse inte behövdes i konsumentköplagen.⁴⁵ Avsaknaden av en undersökningsplikt för köparen innebär dock inte att en köpares faktiska vetskap inte har betydelse. Kännedom om en varas egenskap medför att det ses som en del i avtalet. Köparen kan alltså inte med framgång åberopa ett fel om köparen var medveten om detta fel.⁴⁶

⁴¹ Annika Grundberg: ”Man köper alltid en begagnad häst”, HippiSon, <<https://www.hippiSon.se/artikelarkivet/hippiSonnews/tank-efter-fore-vid-hastkop-man.htm>>, besökt 2020-05-08.

⁴² Se 20 § KöpL.

⁴³ Se prop. 1984/85:110 s. 218.

⁴⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier.

⁴⁵ SOU 1984:25 s. 129.

⁴⁶ NJA 2015 s. 233 (p. 39).

2.9 Presumtionsregeln

Enligt 20 a § KkL anges att ett fel som visar sig inom sex månader från det att varan avlämnats ska anses ha funnits vid tiden för köpet om inte annat visas eller är oförenligt med varans eller felets art. Således presumeras ett fel i varan för vilket säljaren har att svara. Denna bestämmelse fanns inte i konsumentköplagens ursprungliga version utan tillkom senare.⁴⁷

Bestämmelsen motiverades med att det kan vara mycket svårt för en konsument att bevisa att felet faktiskt förelåg vid tiden för köpet när det senare visat sig. Även om praxis fanns som underlättade en konsuments beviskrav skulle presumtionsregeln 20 a § införas med hänsyn till det så kallade konsumentköpsdirektivet artikel. 5.3.⁴⁸ I direktivet gavs medlemsstaterna möjlighet att föreskriva kortare ansvarstid för säljaren när det är frågan om begagnade varor.⁴⁹ Även om lagstiftaren valde att inte nyttja denna möjlighet i konsumentköplagen anges i förarbetena att presumptionen ofta kan vara oförenlig med varans eller felets art om det gäller en begagnad vara,⁵⁰ vilket en häst alltid torde anses vara.⁵¹ Syftet med bestämmelsen är att angripa de typiska fabrikationsfelen. En köpare ska inte behöva drabbas av ett fel som sker i tillverkningsprocessen. Lagstiftaren ansåg därför att fel som visar sig inom sex månader vanligtvis kan härledas till tillverkningen.⁵² Vad gäller oförenlighet med varans art nämns i propositionen färskvaror. Angående vad som är oförenligt med felets art talar man i propositionen om olyckshändelser eller därmed jämförlig händelse och vanvård.⁵³

⁴⁷ Prop. 2001/02:134 s. 1.

⁴⁸ Rådets direktiv 1999/44/EG.

⁴⁹ Rådets direktiv 1999/44/EG, p. 16.

⁵⁰ Prop. 2001/02:134 s. 60.

⁵¹ Se avsnitt 2.7.

⁵² Jordbruksverket, Hästar och konsumentköplagen, slutrapport, s. 18.

⁵³ Prop. 2001/02:134 s. 60.

Regeln innebär att om köparen kan visa på att det föreligger ett faktiskt fel i varan, som visat sig inom sex månader, så ska felet presumeras ha förelegat vid tidpunkten för köpet. Det är då upp till näringsidkaren att visa att felet är av sådan art att det uppkommit på grund av olyckshändelse, onormalt brukande, vanvård eller liknande efter avlämnandet för att bryta presumptionen. Lyckas näringsidkaren med detta är det konsumenten som själv får svara för varans avvikelse. Enligt Högsta domstolen är det motiverat att näringsidkaren kan ges viss lättnad av beviskravet för att bryta presumptionen.⁵⁴ Vad som krävs för att näringsidkaren ska bryta presumptionen ska avgöras från fall till fall. Av betydelse kan vara den tid som passerat sedan varan avlämnats, om det är en högst synlig defekt som inte påtalats av köparen förrän ett par månader.⁵⁵

Syftet med bestämmelsen är som ovan nämnt att underlätta för konsumenter vid en tvist. Siktet riktas mot typiska fabriktionsfel, så som fel i en fabriksproducerad tv-kontroll. En häst som vara skiljer sig väsentligt från massproducerade varor. Först och främst har en säljare inte samma kontroll över ett levande djurs skick som vid en vara som massproduceras i fabrik. För det andra är en häst, som levande djur, föränderlig vilket innebär att avvikelser kan uppkomma på ett oförutsebart sätt som inte motsvaras av exempelvis en tv-kontroll. Det är inte heller helt självklart att konsumenten vid hästköp är den svagare parten och i behov av en skyddande lagstiftning. En undersökning från bland annat Jordbruksverket kom fram till att konsumenter vid hästköp ofta är, ur ett ekonomiskt perspektiv, likvärdiga eller starkare än säljaren.⁵⁶ Det bör därför reflekteras över huruvida bestämmelsen tappar sitt syfte och riskerar att träffa en bransch, i detta fall hästbranschen, på ett sätt som verkar hämmande. Många näringsidkare är idag tveksamma till att sälja hästar till privatpersoner⁵⁷ vilket talar för att

⁵⁴ NJA 2013 s. 524 (p.21–23).

⁵⁵ Herre och Ramberg (2014) s. 229.

⁵⁶ Jordbruksverket, Hästar och konsumentköplagen, slutrapport, s. 10 f.

⁵⁷ Se motion 2017/18:2811 s. 2.

lagstiftningen inte är väl balanserad för just denna typ av bransch. Om så är fallet talar mycket för att 20 a § KkL bidrar till denna problematik.

3 Vad händer efter ett konstaterat fel?

3.1 Påföljder vid fel

För att en köpare ska kunna göra påföljder gällande krävs att denne har reklamerat, det vill säga meddelat säljaren, inom skälig tid efter det att han märkt eller bort märka felet, 23 § KkL. Köparen ska vid reklamation tala om vari felet huvudsakligen består. På grund av lagens tvingande karaktär är inte köparen bunden av eventuella avtalsvillkor om formkrav för reklamationen eller att exempelvis kvitto måste visas, även om köparen naturligtvis har att visa att hästen köpts av säljaren.⁵⁸ Innebörden av ”skälig tid” anfördes ursprungligen i motiven som att köparen ”normalt ganska omgående” borde genomföra en ”i vart fall ytlig granskning av varan” såtillvida inte vissa tillfälliga hinder föreligger. Köparen bör även ha viss tid att begrunda om det är ett fel som ger rätt att åberopa påföljder mot säljaren.⁵⁹ Reklamation som meddelats inom två månader efter det att köparen upptäckt felet anses alltid ha lämnats i rätt tid, 23 §. Rätten till reklamation har en tidsgräns på tre år. Efter denna tid förfaller rätten att reklamera, vilket inte ska ses som att en köpare alltid har tre år på sig utan snarare en gräns. Köparen får enligt 24 § alltid reklamera om säljaren har agerat grovt vårdslöst eller i strid med tro och heder, oavsett om tre år har passerat, 23 §.

Om köparen har reklamerat på rätt sätt och inom skälig tid aktualiseras ett antal olika påföljder enligt konsumentköplagen. Köparen får kräva avhjälpande eller omleverans, 26 §, prisavdrag eller ersättning för att själv avhjälpa felet eller slutligen häva köpet, 28 §. Enligt KkL har säljaren en

⁵⁸ Håstad (2009) s. 245.

⁵⁹ Prop. 1989/90:89 s. 113 ff.

viss rätt att avhjälpa felet på varan alternativt att leverera en ny. Omleverans blir generellt inte tillämpligt vid hästköp, köparen har valt en viss häst och det kan vara svårt att ersätta denna. Ett eventuellt avhjälpande på köparens begäran ska ske utan kostnad eller väsentlig olägenhet för köparen enligt 27 §. Bland annat ska köparens kostnader för att leverera hästen för avhjälpandet ersättas av säljaren.⁶⁰

Först om avhjälpande eller omleverans inte kan komma på fråga har köparen rätt till ett prisavdrag motsvarande skillnaden i värde vid tiden från avlämnandet mellan en häst i avtalsenligt skick och en häst i det felaktiga skicket, 28 § 1 st.⁶¹

Köparen får, om inte avhjälpande eller omleverans kommer på fråga, eller sker inom skäligen tid från dess att varan reklamerades, begära hävning på samma grunder som för prisavdrag med ytterligare en förutsättning, felet ska vara av väsentlig betydelse för köparen. Det krävs inte att säljaren haft, eller borde haft, insikt om detta.⁶² Frågan om felets väsentlighet ska göras utifrån köparens perspektiv, det ska göras en konkret bedömning av det enskilda fallet för att avgöra om förutsättningarna framstår som ett väsentligt avtalsbrott.⁶³ Om vi ponerar att en konsument har köpt en häst för att tävla i hoppning på hög nivå men att detta inte går på grund av ryggsproblem som fanns vid tiden för överlåtelsen torde felet vara av väsentlig betydelse. Även om samma häst skulle fungera utmärkt som promenadhäst och hoppning på lägre nivå är hästen obrukbar för det ändamål för vilket köparen avsåg.

En förutsättning för att köparen ska få häva köpet och lämna tillbaka hästen är att denna är väsentligen oförändrad, 45 § KkL. Kravet på att hästen inte får vara väsentligen förändrad gäller dock inte om hästens skick försämrats

⁶⁰ Deckeman (1994) s. 49 ff.

⁶¹ Deckeman (1994) s. 49 ff.

⁶² Håstad (2009) s. 249.

⁶³ Prop. 1989/90:89 s. 126 ff.

på grund av dess egna beskaffenhet, åtgärder som krävs för att undersöka hästen eller användning av den nya ägaren innan hen insåg att det faktiskt förelåg ett fel. Aktuellt för uppsatsen är främst punkt tre i paragrafen, att hästen har använts och dess skick försämrats på grund därav. Exempelvis att den nya ägaren har ridit en häst med ryggproblem vilket skadat hästens rygg ytterligare, men inte insett detta. I ett sådant fall bortfaller inte möjligheten till hävning. Skulle den nya ägaren å andra sidan fått hästen undersökt av veterinär vid misstanke och fått bekräftat att hästen lider av detta fel men fortsatt rida kan det inverka på möjligheten att häva köpet. Det är även tänkbart att 45 § st 2 p 2, det vill säga åtgärder som är nödvändiga för att undersöka hästen, blir tillämplig i fall där hästen behöver uppsöka veterinärvård, och till följd av exempelvis en nödvändig operation lider av komplikationer. I förarbetena till lagen anges att undersökningens åtgärder måste vara nödvändiga eller åtminstone försvarliga med hänsyn till undersökningens syfte.⁶⁴

45 § st 3 KkL ger slutligen ett fristående undantag om andra stycket inte skulle vara tillämpligt. Det vill säga om köparen ersätter säljaren för den aktuella värdeminskningen av varan till följd av användning.

Vad som anses utgöra en väsentligt oförminskad vara är relativt otydligt. Ledning ges inte i förarbetena, och det råder även brist på praxis som behandlar frågan. Svea Hovrätt har i ett rättsfall behandlat frågan huruvida en kastrering på en hingst ansågs utgöra en väsentligen oförändrad vara eller ej. Hovrätten ansåg inte det var visat att hästen inte gick att använda som tidigare varför den bedömdes väsentligen oförändrad. Relevant i fallet var att både säljare som köpare verkade ha ansett att en kastrering av hästen var lämpligt.⁶⁵ En möjlig tolkning av domen är att om varan går att använda som tidigare är det väsentligen oförändrad och oförminskad. Jag anser att domstolens resonemang lämnar utrymme för reflektion. Som exempel kan

⁶⁴ Prop. 1989/90:89 s. 162.

⁶⁵ Svea Hovrätt, dom 2009-04-09, mål nr 3977-08.

nämnas hästen Victory Tilly som kastrerades som två-åring. Vid tiden för sin pension hade han vunnit cirka 37,7 miljoner svenska kronor och var en av Sveriges vinstrikaste hästar någonsin inom travsporten. Naturligtvis hade han varit eftertraktad som avelshingst om det inte hade varit för att han var kastrerad.⁶⁶ Det kan vara mycket svårt att veta vart en hästs fulla potential kommer att ta dem. Vi kan tänka oss ett liknande fall där en säljare planerar att satsa hårt på en häst för att utveckla den till en framgångsrik tävlingshäst och sedan bli en framgångsrik avelshingst men på grund av ett frestande erbjudande säljer hästen. Skulle hästen kastreras och köpet hävas vore hästen, med hovrättens resonemang ovan, väsentligen oförändrad. Det resulterar i ett otillfredsställande resultat för säljaren.

Slutligen bör nämnas att köparen har som förutsättning för hävning en vårdplikt för varan. Denna vårdplikt är dock inte lagstadgad för konsumenter utan istället kan en analog tolkning göras från 73 § st 1 KöpL vilken anger att köparen för säljarens räkning ska vidta skäliga åtgärder för vård av varan.⁶⁷ Genom 42 § KkL, som är nära förknippad med vårdplikten, har den skadelidande parten en skyldighet att begränsa en eventuell skadas omfattning och vid försummelse själv bära motsvarande del av förlusten. Vilka åtgärder det kan bli fråga om ska avgöras i det enskilda fallet.⁶⁸

3.2 Skadestånd

Säljarens skadeståndsskyldighet stadgas i 30 § KkL. Där anges att köparen har rätt till ersättning för den skada han lider av att varan är felaktig. Detta om inte säljaren kan visa att underlåtenheten att lämna en felfri vara beror på ett hinder utanför hans kontroll som han inte skäligen kunde förväntas ha räknat med vid köpet, och han inte heller påföljderna skäligen kunde ha

⁶⁶ ”Victory Tilly”, Solvalla, <<https://www.solvalla.se/sport/hall-of-fame/victory-tilly>>, besökt 2020-05-17.

⁶⁷ SOU 1984:25 s. 235.

⁶⁸ Prop. 1989/90:89 s. 156.

undvikit eller övervunnit. Köparen eller medlem i dennes hushåll har även rätt till ersättning för skador på annan egendom som orsakats av den sålda varan, 31 § KkL. Detta kan bli tänkbart om en häst säljs med vad som av domstol betraktas vara lynnesfel. Skulle denna häst under tiden den befinner sig i köparens besittning exempelvis skada en bil, och detta lynnesfel är orsaken, torde säljaren kunna bli skadeståndsskyldig för skadorna på bilen. Värt att notera är att säljaren har ett kontrollansvar och att det således inte krävs vårdslöshet från dennes sida.⁶⁹

För att köpare eller en medlem i dennes hushåll ska åberopa KkL krävs att reklamation har skett genom denna lag. För att skadestånd ska bli aktuellt krävs att skadan som uppkommit beror på felet i varan.⁷⁰

Vad gäller skadeståndets omfattning har köparen rätt till ersättning för utgifter, inkomstförlust, prisskillnad vid täckningsköp och annan förlust, 32 § KkL. Bestämmelsen ska läsas tillsammans med andra relevanta bestämmelser. Till exempel har köparen vid avhjälpande genom 26 och 27 §§ redan rätt till ersättning till sådana utgifter som är förenade med själva avhjälpandet. Köparen är till exempel berättigad ersättning avseende kostnaderna för en hyreshäst, även om detta torde vara ovanligt. Ett fall som rimligtvis borde vara vanligare är veterinärkostnader och hovslagare. Köparen kan även ha rätt till ersättning för indirekta skador om han exempelvis behöver vara frånvarande sitt arbete för att besöka säljare, veterinär eller liknande. Det bör påpekas att skador av ren ideell natur, så som irritation, sorg, obehag över den process det kan innebära med ett kontraktsbrott inte ger rätt till ersättning.⁷¹

Den allmänna utgångspunkten är det positiva kontraktsintresset, det vill säga köparen ska hamna i samma ekonomiska sits som om säljaren fullgjort

⁶⁹ Håstad (2009) s. 249 f.

⁷⁰ Prop. 1989/90:89 s. 44 ff. och 131 f.

⁷¹ Deckeman (1994) s. 50.

avtalet på rätt sätt. Denna princip om full ersättning begränsas dock av avtalsrättsliga regler, bland annat adekvansregeln⁷². Som ovan, om än kort, behandlats i avsnitt 3.1 har köparen en vårdplikt enligt 42 § KkL som syftar till att få köparen att begränsa skadan och vid misslyckande av detta gå miste om möjlighet till ersättning. Oavsett resultatet av en köpares vård, eller brist av denna, begränsas alltså köparens möjlighet till ersättning.

Hästar är en vara som kan skilja avsevärt i pris. För en häst som köpts för miljonbelopp med syfte att tävla på hög nivå torde det knappast, för varken köpare eller säljare, vara främmande att låta veterinär noggrant undersöka hästen vid ett misstänkt fel. Kostnader så som träning och veterinärbesök kan i det fallet vara petitesser i det stora hela. Annorlunda blir det med en häst som köpts för en mindre summa för enklare hobbyridning. I det fallet kan kostnader som det i en framtida tvist ställs ersättningskrav för komma att bli oproportionerliga i förhållande till den ursprungliga köpeskillingen.

⁷² Ersättningskyldighet omfattar inte förluster för vilka det saknar adekvat orsakssammanhang med avtalsbrott.

4 Slutsats

Konsumentköplagen kom till med syfte att stärka konsumenters ställning vid köp från näringsidkare. Detta med utgångspunkt att konsumenter ofta befinner sig i ett ekonomiskt och kunskapsmässigt underläge gentemot näringsidkaren. Det är i min mening inget märkligt att förhållandet mellan konsumenter och näringsidkare skiljer sig från bransch till bransch, att konsumenter i många lägen befinner sig i ett mer eller mindre starkt behov av en skyddande lagstiftning. Jag är dock av åsikten att behovet av ett konsumentskydd i form av konsumentköplagen inte behövs i hästbranschen.

Felbedömningen tar utgångspunkt i vad köparen haft fog att förvänta sig baserat på köpeavtalet. Säljarens effektivaste sätt att skydda sig för en framtida reklamation blir då att upplysa köparen om alla tänkbara fel som kan dyka upp. Först och främst är detta direkt oförenligt med att driva affärsmässig verksamhet. Säljarens ställning försvåras ytterligare av att säljaren faktiskt inte kan veta allt om hästen, särskilt vid så kallat fel in nuce, frö till fel. Denna problematik blir särskilt påtaglig vid ryggproblem så som kissing spines och spondylos. En häst som har anlag för kissing spines behöver inte nödvändigtvis anses behäftad med köprättsligt fel. Endast då det ger upphov till klinisk relevans blir det aktuellt som köprättsligt fel enligt praxis. Spondylos kan ligga latent utan att säljaren är medveten om det och visa sig först när den nya ryttarens sätt att rida ställer högre krav på den. Det kan nästan liknas vid ett lotteri huruvida åkomman hästen är behäftad med får klinisk relevans eller inte och framförallt talar mycket för att det kan bero på köparens hantering av hästen. Även om jag anser att domstolarna har resonerat på ett rimligt sätt är det svårt att komma från det inte krävs mycket för att det ska anses föreligga fel i hästen, även om säljaren agerat på ett ärligt sätt. Jag landar därför i slutsatsen att konsumentköplagens bestämmelser om fel i vara inte är lämpligt utformade för köp av häst.

Något som försvårar säljarens ställning ytterligare är presumtionsregeln, 20 a § KkL. En säljare blir i händelse av en tvist tvungen att bevisa att felet inte beror på den själv utan på köparen. Det är givetvis ett tufft utgångsläge då köparen har haft besittning av hästen under denna tid. Detta ökar säljarens risk att framgångsrikt bestrida köparens krav. Resultatet kan bli att köparen förlorar frågan om fel i vara vilket aktualiserar påföljder för detta.

Säljaren blir vid hävning tvungen att betala tillbaka köpeskillingen samt ta tillbaka en häst som enligt dom är belagd med fel. Detta torde givetvis vara en nackdel om säljaren vill göra ett nytt försök att få hästen såld.

För att summera det hela har jag kommit till slutsatsen att konsumentköplagen är problematisk för en näringsidkare som vill sälja hästar. Jag anser inte att det är en kumulation av de olika problem jag redovisat för ovan som gör lagstiftningen otillräcklig. Snarare tycker jag att man bör se dem som symptom på en större brist från lagstiftarens sida, att rakt av binda så olika typer av varor under samma lagstiftning. Jag tror att konsumentköplagens största brist som gör den dåligt lämpad för köp av häst är att köparen har ett mycket litet ansvar för att det ska bli en lyckad affär.

För att råda bot på problemet anser jag att en ny lag som behandlar köp av levande djur vore optimalt vilket dock är en krävande process. Jag är därför av åsikten att den bästa lösningen i dagsläget är att helt enkelt undanta hästar från konsumentköplagen. Det skulle innebära att köplagen blir tillämplig. Att köparen då har en lagstadgad undersökningsplikt samt möjlighet för säljaren att avtala annat än lagen föreskriver, på grund av dess dispositiva karaktär, skulle förmodligen leda till en kraftig minskning av tvister.

Källförteckning

Offentligt tryck

EU

Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/44/EG av den 25 maj 1999 om vissa aspekter rörande försäljning av konsumentvaror och härmed förknippade garantier.

Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/771 av den 20 maj 2019 om vissa aspekter på avtal om försäljning av varor, om ändring av förordning (EU) 2017/2394 och direktiv 2009/22/EG samt om upphävande av direktiv 1999/44/EG

Propositioner

Proposition 1984/85:110 om konsumenttjänstlag

Proposition 1989/90:89 om ny konsumentköplag

Proposition 2001/02:134 om ändringar i konsumentköplagen

Betänkanden

SOU 1984:25 Ny konsumentköplag

Motioner

Motion 2016/17:2483 Köp och försäljning av levande djur i konsumentköplagen, av Mats Green och Cecilia Widegren

Motion 2017/18:2811 Köp och försäljning av levande djur i konsumentköplagen, av Cecilia Widegren och John Widegren

Motion 2017/18:2936 Konsumentköplagen avseende köp och försäljning av häst, av Gunilla Nordgren

Kommittédirektiv

Kommittédirektiv 2019:45

Praxis

Högsta domstolen

NJA 1989 s. 156

NJA 2013 s. 524

NJA 2015 s. 233

NJA 2918 s.866

Hovrätt

Hovrätten för västra Sverige, dom 2009-01-26, mål T 4358-00

Svea Hovrätt, dom 2009-04-09, mål nr 3977-08

Svea hovrätt, dom 2016-12-16, mål nr T 393-16

Svea hovrätt, dom 2017- 02-10, mål T 4012-16

Tingsrätt

Uppsala tingsrätt, dom 2017-03-31, mål nr T 5515-16.

Litteratur

Butler, Janet. A, Colles, Cristopher. M, Dyson, Sue. J, Kold, Svend. A och Poulos, Paul. W, Clinical radiology of the horse, Upplaga 4, 2016, Wiley Blackwell.

Deckeman, L, Hästen, samhället och lagen, 1994, LD hästlitteratur.

Herre, J under medverkan av Ramberg, J, Konsumentköplagen – en kommentar, Upplaga 4, 2014, Norstedts juridik.

Håstad, T, Köprätt– och annan kontraktsrätt, Upplaga 6, 2009, Iustus förlag.

Nääv, Maria & Zamboni, Mauro (red.), 2018, Juridisk metodlära, upplaga 6, Studentlitteratur Lund.

Olsen, Olsen, Lena (2004) Rättsvetenskapliga perspektiv, SvJT.

Elektroniska källor

Annika Grundberg: ”Man köper alltid en begagnad häst”, HippiSon, 2017-01-29, <<https://www.hippson.se/artikelarkivet/hippsonnews/tank-efter-fore-vid-hastkop-man.htm>>, besökt 2020-05-08.

Fredrick Federley: ”En häst ska inte likställas med en brödrost”, Centerpartiet Halland, 2017-10-19, <<https://www.centerpartiet.se/lokal/halland/startside/nyheter/nyheter/2017-10-19-fredrick-federley--en-hast-ska-inte-likstallas-med-en-brodrost>>, besökt 2020-04-21.

Jordbruksverket, Slutrapport, Hästar och konsumentköplagen, 2010, <<https://docplayer.se/3122917-Hastar-och-konsumentkoplagen.html>>, besökt 2020-04-28.

Julia Ström: ”Hur kan förekomsten av vävning hos häst minskas då stereotypin redan är utvecklad?”, Sveriges Lantbruksuniversitet, 2015, <<https://hastnaringen.se/app/uploads/sites/3/2017/10/julia-strom-2016.pdf>>, s. 3, besökt 2020-05-07.

Statens veterinärmedicinska anstalt: Kvarka hos häst, 2020-04-01, <<https://www.sva.se/djurhalsa/djursjukdomar-a-o/kvarka-hos-hast/>>, besökt 2020-04-27.

Tobias Heldt, Zuzana Macuchova, Omar Alnyme och Hans Andersson: ”Samhällsekonomiska effekter av hästnäringen”, Lantbrukarnas Riksförbund, 2018-12-04, <<https://www.lrf.se/om->

lrf/organisation/branschavdelningar/lrfhast/aktuellt-fran-lrf-hast/hastnaringen-i-siffror--nu-har-vi-verktyget/>, besökt 2020-04-15.

''Victory Tilly'', Solvalla, <<https://www.solvalla.se/sport/hall-of-fame/victory-tilly>>, besökt 2020-05-17.